

महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखालील जागांवर
निःशुल्कपणे चित्रीकरणासाठी परवानगी
देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : गोचिन-२०२२ / प्र.क्र.१०९/सां.का.१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई -४०० ०३२.
दिनांक : १६ मार्च, २०२४

वाचा :

- १) शासन निर्णय, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग क्र.गोचिन-२०१६/प्र.क्र.१८९/सां.का.१,
दिनांक २२.५.२०१८.
- २) शासन निर्णय, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग क्र.गोचिन-२०१६/प्र.क्र.१८९/सां.का.१,
दिनांक ०४.३.२०२२.
- ३) मा. मंत्रीमंडळाची बैठक दिनांक १६ मार्च, २०२४.

प्रस्तावना :

भारतीय सिनेमा हा समाजाचा आरसा म्हणून काम करतो. भारतीय चित्रपटसृष्टीने लोकांचे मनोरंजन करत जागतिक स्तरावर भारताची सकारात्मक प्रतिमा निर्माण करण्यास मदत केली आहे. चित्रपटाच्या माध्यमातून लोकशिक्षण, भारतीय संस्कृतीचे जतन व संवर्धन केले जाते. चित्रपट उद्योगाचे देशाच्या व राज्याच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये महत्वाचे योगदान आहे. चित्रपट निर्मितीच्या उद्योगावर आधारीत माध्यमे, संगीतक्षेत्र, ध्वनीप्रणाली व इत्यादी सेवा उद्योगांमध्येही रोजगार निर्मिती होते.

महाराष्ट्र व महाराष्ट्राची राजधानी मुंबई हे भारतातील करमणूकीचे आकर्षण केंद्र आहे. कै.दादासाहेब फाळके यांनी चित्रपटसृष्टीची मुहूर्तमेढ मुंबई येथे रोवली. मुंबई शहरात देशाच्या तुलनेत ५०% चित्रपट निर्मिती व रोजगार निर्मिती होत आहे. मुंबईमध्ये साधारणपणे ५०० निर्मिती संस्था, २५० चित्रपटगृहे / मल्टिप्लेक्स आणि १५० पेक्षा जास्त खाजगी कलागारे आहेत. महाराष्ट्राने करमणूक क्षेत्रास मोठ्या प्रमाणात कुशल मनुष्यबळ, पायाभूत सुविधा आणि अनुषंगीक बाबी उपलब्ध करून देऊन या क्षेत्रास चांगले पाठबळ दिले आहे. बऱ्याच चित्रपटांची निर्मिती आणि त्यावरील प्रक्रिया मुंबई येथे होत आहेत.

राज्यातील शासकीय / निमशासकीय जमिनीवर चित्रिकरणासाठी परवानगीचे अर्ज प्राप्त होत असतात. सदरच्या प्रक्रीयेमध्ये सुलभता आणण्यासाठी शासनाच्या दिनांक ०८.५.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये एक खिडकी योजना (Single Window) महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ, गोरेगांव, मुंबई येथे सुरू करण्यात आली आहे. चित्रिकरणाच्या प्रक्रियेतून विविध विभागांना वर्षभरात साधारणपणे ₹ ८-१० कोटी इतका महसूल मिळतो.

राज्यातील प्रतिभावान (Talented) मनुष्यबळ राज्यातच रोखून ठेवणे, राष्ट्रीय तसेच आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील नामवंत चित्रपट निर्मिती संस्थांना आकर्षित करणे व मराठी चित्रपट क्षेत्राला योग्य ती चालना व प्रोत्साहन देणे आवश्यक आहे. चित्रपट निर्मितीसाठी इतर राज्यांमध्ये विविध सवलती देण्यात येत आहेत. आंध्रप्रदेश व राजस्थान या राज्यांमध्ये शासकीय जमिनीवरील निःशुल्क पध्दतीने चित्रीकरण करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. राज्यातही मराठी चित्रपट निर्मितीसाठी सहायक अनुदान देण्याची योजना आहे. तथापि, सदर योजने बरोबरच चित्रपट निर्मिती संस्थांना आकर्षित करण्यासाठी इतर राज्यांप्रमाणे राज्यात देखील महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखालील खुल्या जागेवर चित्रीकरण करण्यासाठी निःशुल्क जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत मा. मंत्रीमंडळाने दिनांक १६ मार्च, २०२४ रोजी घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबाजवणी करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

चित्रपट निर्मिती ही निर्मात्यांच्यादृष्टीने खर्चीक बाब आहे. या खर्चामध्ये बचत करणे, शासन चित्रपट निर्मितीसाठी पाठींबा देत आहे असा सकारात्मक संदेश देणे इत्यादींसाठी शासनामार्फत चित्रीकरणासाठी आवश्यक असलेले पोषक वातावरण उपलब्ध करणे आवश्यक आहे. महाराष्ट्रात चित्रपटाच्या चित्रीकरणासाठी शासनाच्या नियंत्रणाखालील जागा मोफत देण्याचे हे अभिनव धोरण अंमलात आणणे चित्रपट उद्योगाच्या वाढीसाठी, पर्यटनाला चालना देण्यासाठी, सांस्कृतिक वारसा जतन करण्यासाठी आणि राज्यातील सामाजिक-आर्थिक विकासाला गती देण्यासाठी एक महत्त्वपूर्ण पाऊल असल्यामुळे मनोरंजन क्षेत्राला चालना देण्याच्या आणि महाराष्ट्राला जागतिक चित्रपट निर्मिती केंद्र (फिल्म डेस्टीनेशन) म्हणून निर्माण करण्याच्यादृष्टीने महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखालील खुल्या जागेवर चित्रीकरण करण्यासाठी निःशुल्क जागा उपलब्ध करून देण्यास मा. मंत्रीमंडळाने दिनांक १६ मार्च, २०२४ रोजी घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबाजवणी करण्यास या शासन निर्णयान्वये खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे :-

- १) सर्व शासकीय / निमशासकीय / स्थानिक स्वराज्य संस्था / अनुदानित संस्था / महामंडळे इत्यादी आस्थापनांच्या नियंत्रणाखालील अनुज्ञेय असलेल्या जागा मराठीसह देश-विदेशातील अन्य भाषेतील चित्रपट / दूरदर्शन / जाहीरातपट व माहितीपट, चित्रीकरणासाठी निःशुल्कपणे उपलब्ध करून द्याव्यात.
- २) चित्रीकरणासाठी या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी संबंधीत चित्रपट निर्मात्याने त्यासाठी अर्ज एक खिडकी (Single Window) करणे बंधनकारक राहील.
- ३) मात्र, अशा संस्थांना चित्रीकरणाची जागा सुस्थितीत उपलब्ध करून देणे बंधनकारक असल्याने, संबंधीत विभाग / प्राधिकरणाने निर्मिती संस्थांकडून एक खिडकी योजनेमधून जाहिरीतासाठी ₹४०,०००/-, मालिकेसाठी ₹१,००,०००/- आणि चित्रपटासाठी ₹२,५०,०००/- याप्रमाणे अनामत

रक्कम घेण्यात येईल. तसेच, शासकीय मालमत्तेचे नुकसान झाल्यास त्याबाबतची भरपाई शासकीय नियमाप्रमाणे संबंधित संस्थेकडून वसूल करण्यात येईल. सदर अनामत रक्कमेमध्ये काही कालावधीनंतर बदल करण्याचे अधिकार विभागास असतील.

- ४) ज्या विभागांनी चित्रीकरणासाठी परिपत्रक/शासन निर्णय इत्यादींमार्फत शुल्क आकरणी निश्चित केली आहे ते परिपत्रक/शासन निर्णय या शासन निर्णयान्वये अधिक्रमित करण्यात येत आहेत. ज्या विभागांनी कायद्याद्वारे चित्रीकरणाकरीता शुल्क आकारणी केली आहे, तेथे आवश्यक ते बदल करण्याची कार्यवाही लगतच्या अधिवेशनामध्ये विधीमंडळात सादर करावेत.
- ५) शासन नियंत्रणाखालील महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ मर्यादित, दादासाहेब फाळके चित्रनगरी, गोरेगाव, मुंबई व कोल्हापूर चित्रनगरी महामंडळ मर्यादित, कोल्हापूर तसेच भविष्यात नव्याने निर्माण होणाऱ्या चित्रनगरीस सदरची योजना लागू राहणार नाही.
- ६) शासनाच्या नियंत्रणाखालील खुल्या जागेमध्ये करण्यात येणाऱ्या चित्रिकरणामुळे संबंधित संस्था/ कार्यालय यांच्या नियमित कामकाजात व्यत्यय येणार नाही व कायदा व सुव्यवस्थेच्या बाबतीत अस्तित्वात असलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

०२. सदरचा शासन निर्णय हा दिनांक १६ मार्च, २०२४ रोजी मा. मंत्रीमंडळाने दिलेल्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२४०३१६०९१४५७३१२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(गो. पां. चव्हाण)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री, सांस्कृतिक कार्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधान परिषद, विधानमंडळ, मुंबई

६. मा. विधान मंडळ सदस्य - सर्व.
७. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) एक, महाराष्ट्र, मुंबई.
८. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) एक, महाराष्ट्र, मुंबई.
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) दोन, महाराष्ट्र, मुंबई.
१०. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) दोन, महाराष्ट्र, मुंबई.
११. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
१२. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
१३. सर्व विभागीय आयुक्त.
१४. सर्व जिल्हाधिकारी.
१५. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१७. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
१८. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ,
दादासाहेब फाळके चित्रनगरी, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई - ४०० ०६५.
१९. व्यवस्थापकीय संचालक, कोल्हापूर चित्रनगरी महामंडळ, कोल्हापूर.
२०. संचालक, सांस्कृतिक कार्य, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
२१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागातील सर्व कार्यासने, मंत्रालय, मुंबई.
२२. निवड नस्ती (सां.का.१).